

Kiparstvo 2

Živković Kuljiš, Loren; Belamarić, Josip; Korkut, Alem

Educational content / Obrazovni sadržaj

Publication year / Godina izdavanja: **2021**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:175:401888>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Arts Academy](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

The logo for 'dabar', featuring a stylized black and red graphic above the word 'dabar' in a lowercase, sans-serif font.

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

KIPARSTVO 2

nastavna skripta

Sveučilište u Splitu

Umjetnička akademija, Kiparski odsjek

Loren Živković Kuljiš, izv.prof.

Predlaganje teme.
Razgovor o mogućnostima izvedbe
različitih tema

Nastavni program predmeta Kiparstvo 2 nadovezuje se na predmet Kiparstvo 1.

Nakon iskustva semestralnog rada na interpretaciji teme, i realizaciji autorskog rada, studenti razvijaju metodologiju rada na izabranoj temi, osobito aspekt planiranja ritma izvedbe i pripreme dokumentacije.

Tako stječu kompetencije za suvereno autorsko izražavanje u kiparskom mediju.

Struktura izvedbenog programa tijekom semestra sastoji se od istog niza nastavnih jedinica kao i u predhodnom semestru, jer se realizacija svakog autorskog rada sastoji od sličnog niza proceduralnih komponenti. Cilj kolegija je kritički osvrt na minuli proces, i prema tome poboljšavanje pojedinih faza u procesu rada.

U ovom semestru poseban se naglasak stavlja na iskustva i uočene poteškoće koje su utjecale na realnu procjenu vremena potrebnog za tehničku realizaciju rada sa kojima su se studenti susreli u prošlom semestru. Aspekt tehničke izvedbe rada (materijal i tehnologija izvedbe) u velikoj je mjeri povezan sa artikulacijom njegovog likovnog jezika i konačnim komunikacijskim potencijalom teme.

Osvješčivanje situacija koje utječu na ritam izvedbe od je velike važnosti u samostalnom umjetničkom radu zbog vremenskog planiranja njegove javne prezentacije.

U prvoj nastavnoj jedinici zadatak studenta je analiza vlastitog rada koji je izveden u predhodnom semestru te uviđanje mogućnosti daljeg razvoja. Potrebno je definirati aspekte teme iz različitih perspektiva i objasniti mogućnost njihovog daljeg razvoja u skladu sa interesima studenta.

Ovakav pristup omogućuje dalje razvijanje teme koju je student do sada obradio ili pak otvaranje novih tematskih cjelina koje se nadovezuju na dosadašnje.

Tijekom drugog semestra studenti mogu nastaviti razvijati temu za koju su se odlučili u prvom semestru, kroz definiranje i razvoj posebnih narativnih cjelina unutar nje ili se pak odlučiti za izbor nove teme i rad na njoj.

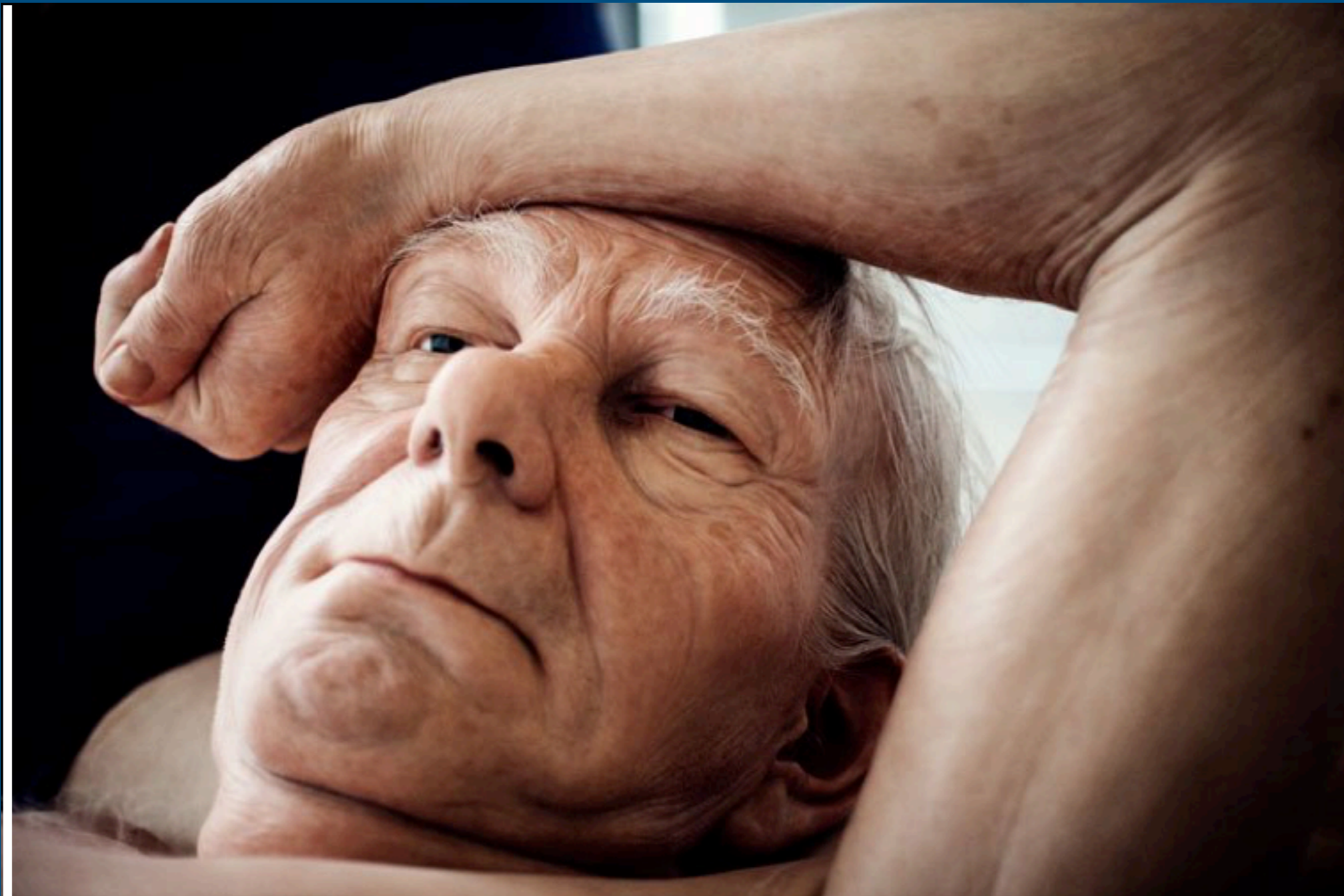
Ron Mueck:
Couple under an umbrella,
2013.

(kombinirana tehnika)

Ron Mueck:
Couple under an
umbrella, 2013.

(kombinirana tehnika)

Ron Mueck: Couple under an umbrella 2013.

Autor tematizira ljudsko tijelo u vremenu i prostoru u kojem ostvaruje njegovu fizičku prisutnost. Dimenzije ljudskih figura i ostali narativni elementi imaju naglašenu ulogu u tematskoj interpretaciji. Motiv ljudske figure postaje tema zahvaljujući njegovoj autorskoj interpretaciji. Realistični prikaz pročišćen do krajnjih granica funkcionira kao odgovarajući likovni jezik u jasnoj komunikaciji sa temom. Istu ulogu imaju tehnika izvedbe i dimenzije skulpture u odnosu na galerijski prostor.

Ovdje je potrebno obratiti pažnju na ulogu materijala u konačnoj realizaciji rada, tj. artikulaciji likovnog jezika. Skulptura, dakle dvije ljudske figure, najprije su izmodelirane u glini. Forma rada u toj fazi ima sve psihičke likovne elemente, proporciju, simetriju i ritam, koje ima i konačan rad u materijalu. Radi se dakle o istoj formi. Ipak konačna namjera autora je bila skulptura koja je realizirana u materijalu koji nije glina, i koji omogućuje aktivaciju još nekih likovnih elemenata, u prvom redu boje, ali i drugačijeg odnosa svijetla i sjene, te karaktera površine.

Radi se dakle o jednoj grupi likovnih elemenata ostvarenih u glini i drugoj koja je pretpostavljena a potom i ostvarena u konačnom materijalu, silikonskoj smoli. Drugim riječima, koliko je autoru bilo potrebno iznimno likovno znanje i vještina za modeliranje skulpture u glini, isto toliko znanje i vještina bili su mu potrebni u baratanju materijalom u kojemu je u konačnici realiziran rad.

Ron Mueck:
Man in a Boat, 2002.

(kombinirana tehnika)

**Ron Mueck:
Man in a Boat, 2002.**

(kombinirana tehnika)

Rachel Whiteread
Ghost, 1990, gips

Odliveni gipsani interijer viktorijanskog dnevnog boravka. Rad uspostavlja relativnost odnosa pozitiv-negativ i izokreće njihova značenja.

Granica između unutrašnjeg i vanjskog je toliko čvrsta da je posve ukinuta mogućnost ulaska u prostor kojemu je to temeljni smisao i osnovna namjena.

Istovremeno predstavlja segment veće cjeline (dnevni boravak-kuća), koji je prenosiv pa tako može zauzeti prostore unutar drugih interijera.

Rachel Whiteread

Untitled (House) 1993, beton

Unutrašnjost kuće odlivena je u betonu. Motiv kuće je interpretiran u temu doma, unutrašnjeg prostora te granice između unutrašnjeg i vanjskog, lica i naličja, intimnog i javnog.

U odnosu na rad „Ghost“ koji tematizira segment unutrašnjeg prostora i kojega autorica opisuje „razlogom da gledatelj postane zid“, ovaj rad tematizira odnos prema javnom prostoru i primarno egzistira u njemu.

Isti tehnički i likovni pristup korišten je u oba rada, i razvijana ista generalna tema granice, ali korištenjem dvaju različitih motiva i njihove različite autorske kontekstualizacije je jasan primjer razvoja određenog aspekta jedne teme u drugu.

**Martin Kippenberger:
Metro-Net, Transportable
subway entrance, 1997.**

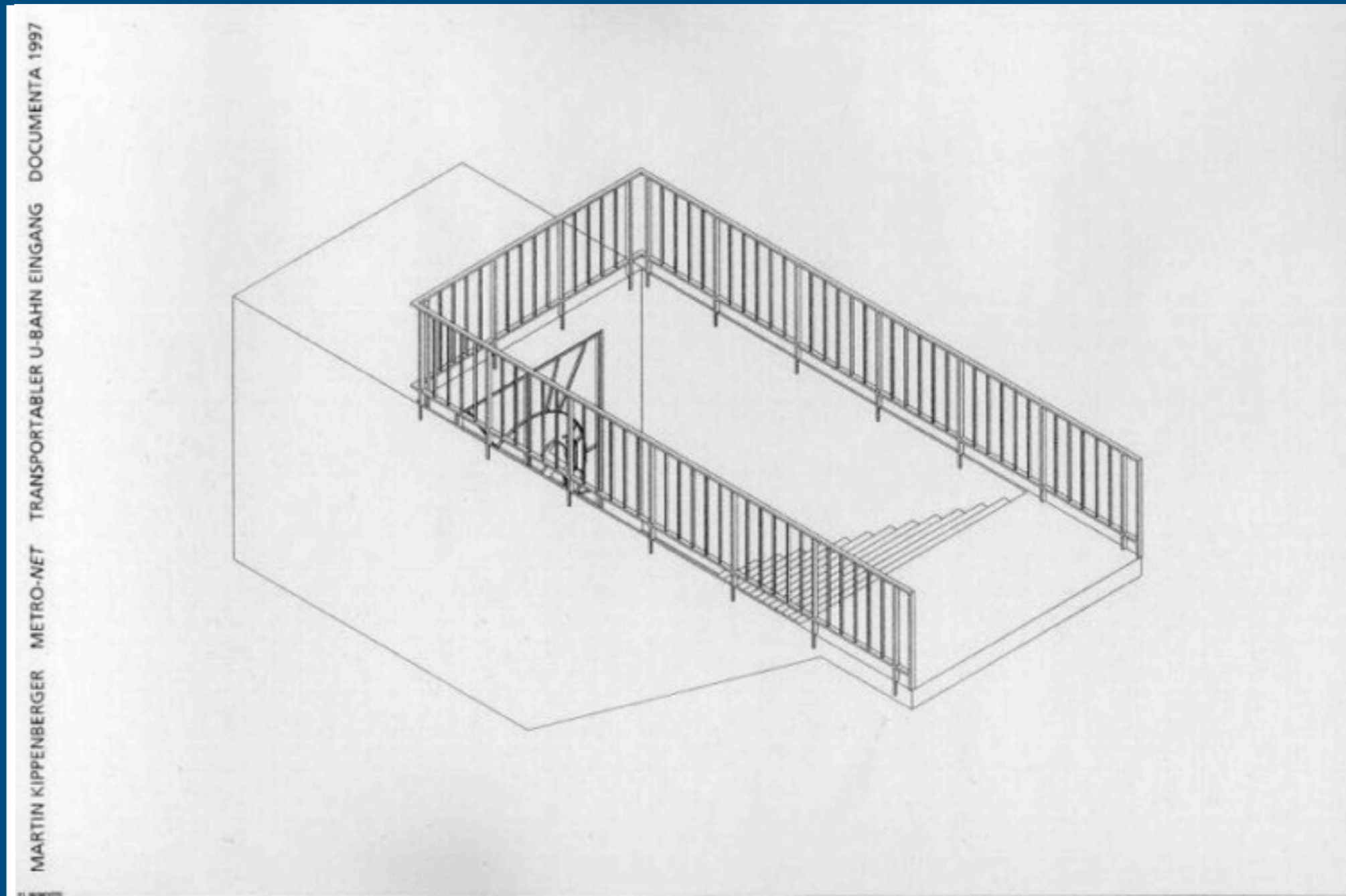
(željezo, boja,
343 x 740 x 245 cm,
Madulain, Švicarska,
instalirano 2001.)

**Martin Kippenberger:
Metro-Net, Transportable
subway entrance,
Documenta X, Kassel,
1997.**

Martin Kippenberger:
Metro-Net, Transportable
subway entrance,
Documenta X, Kassel,
1997.

Ulazi u podzemnu željeznicu postavljeni su na različita mjesta po svijetu i čine tako fiktivnu svjetsku mrežu podzemnih željeznica. Motiv vrata (ulaza u podzemnu željeznicu) tematizira odnose različitih mjesta u prostoru i njihovu moguću povezanost. Istovremeno tematizira i odnos detalja i cjeline, odnosno nemogućnost fizičkog sagledavanja cijeline (mreže podzemnih željeznica) iz pozicije pojedinca.

Za razliku od radova Rachel Whiteread, kod koje su uporabni prostori hermetički zatvoreni u svojoj epidermi, i nedostupni, ovdje ulazi tematiziraju točku granice unutarnjeg i vanjskog, a njihova nefunkcionalnost otvara pitanje o smislu i načinu putovanja.

ZADATAK

Student/ica ima obvezu na svako predavanje donijeti pet crteža (skica koje predstavljaju radove) razrade izabrane teme kojima prikazuje proces razmišljanja o njoj. Crteži mogu biti izvedeni u izabranoj tehnici te izvedeni svaki na posebnom papiru dimenzija A4 i datirani, kako bi se mogao pratiti razvoj razrade teme. Uz svaki crtež dolazi i opis tehnike i kratak tekstualni opis ideje.

Važno je naglasiti kako se u razgovoru profesora i asistenta/ice sa studentima poštuje autorstvo studenta te se razgovor vodi u smjeru poticanja studenta na vlastito, originalno

mišljenje i stvaranje. Profesor i asistent/ica na nastavi potiču raspravu o različitim aspektima skica. Zajedno sa studentima uočavaju aspekte potencijalnih radova u skici, komuniciraju o mogućnosti postojanja različitih narativa, mogućih prostora kretanja i mogućnosti tehničke izvedbe.

Važnost teme rada.

Ispitivanje područja interesa studenata.

tema (grč. θέμα: tvrdnja, stavak, ono što je postavljeno).

1.

Predmet, osnovna misao usmenog izlaganja (razgovora, govora, predavanja), pisanoga teksta (npr. članka, znanstvenog rada, školske zadaće) ili istraživanja; predmet nekoga znanstvenog, književnoga, kazališnog, likovnog, glazbenog, filmskog djela ili televizijske emisije; predmet, sadržaj što ga obrađuje neki autor.

Hrvatska enciklopedija

Kroz prvu nastavnu jedinicu, nakon završenih predavanja i vježbi, te razgovora sa studentima, definirana su područja interesa studenata.

Prema dogovoru sa uvodnog predavanja u semestru, obveza studenta/ice je tri puta tjedno prezentirati pet skica radova, uz tekstualna obrazloženja, što je ukupno petnaest skica tjedno. Svrha ove vježbe je razvijanje razmišljanja na zadanu temu u različitim smjerovima i iz različitih polazišnih točki. Studenti prema vlastitoj želji mogu napraviti i više skica.

Kroz drugu nastavnu jedinicu profesor i asistent/ica zajedno sa pojedinim studentom analiziraju skice za radove napravljene kroz predhodni tjedan.

Student/ica svaku skicu predstavlja i elaborira je kao poseban rad, te objašnjava razloge za njen razvoj prema umjetničkom djelu i trenutnu definiciju.

U ovom semestru se, prema istom razvojnoj shemi niza nastavnih jedinica, unaprijeđuju iskustva iz prvog semestra tako da se posebna pozornost poklanja onim aspektima procesa rada koji su bili najzahtjevniji za pojedinog studenta/icu, odnosno onim koji nisu u potpunosti realizirani na odgovarajući način.

Na taj način studenti uče i ubuduće prepoznati i predvidjeti moguće problematične dijelove u vlastitom procesu rada i pravovremeno pripremiti njihova rješenja. Studenti analiziraju vlastiti rad iz predhodnog semestra i prema potrebi retrogradno predlažu alternativne pristupe onim fazama izvedbe koje su iz iskustva procijenili kao problematične. Ova verbalna rekonstrukcija služi kao priprema za organizaciju plana izvedbe rada tijekom semestra.

Osim toga, zadatak studenata je nastaviti analizu različitih aspekata rada iz predhodnog semestra i objasniti razloge za interes prema jednom ili više njih, isto kao i razloge za manji interes prema drugima. Tako se studenti/ice pripremaju za odluku hoće li se tema rada koju će realizirati tijekom ovog semestra razvijati iz rada izvedenom u prošlom, ili će se odlučiti za novu temu.

Analiza studentskih skica temelji se na ulozi likovnog jezika i osobinama kiparskog materijala u komunikacijskom potencijalu rada.

Studentima se ne sugerira smjer mogućeg razvoja odabrane teme, nego ih se potiče na uočavanje i razumijevanje bitnih aspekata potencijalnih radova predstavljenih u skicama. Takvim pristupom, u kojem student/ica od početka rada potpuno samostalno bira i obrađuje temu, ostvaruje se autorstvo studenta, a isto tako potiče definiranje područja vlastitog interesa i proces razvoja umjetničkog rada.

Tijekom završne prezentacije svaki od studenata predstavlja dva primjera radova autora za koje smatra da posjeduju značajne sličnosti ili razlike sa pojedinim aspektima analize koju student provodi u vlastitom radu.

Kroz razgovor se uočavaju sličnosti i razlike različitih aspekata prezentiranih primjera sa vlastitim radom, te tako studenti razvijaju mogućnost argumentacije vlastitog izbora.

„Svaki jezični partner tijekom „poteza“ koji se povlače trpi jedno „izmještanje“, promjenu bilo koje vrste, i ne samo kao primatelj i referent već također i kao pošiljatelj. Ovi „potezi“ moraju izazvati i „uzvratne poteze“; no svi iz iskustva znamo da ovi posljednji nisu „dobri“ ako se radi samo o reakciji. Zato što se u tom slučaju radi samo o učincima programiranim u protivnikovoj strategiji, oni ju izvršavaju i idu u suprotnom smjeru od onog koji bi mogao dovesti do promjene odnosa snaga. Iz toga proizlazi važnost povećanja izmještanja, čak i dezorijentiranja, a sve to kako bi se povukao neočekivani“ potez (novi iskaz).“

Jean-Francois Lyotard, *Postmoderno stanje*, Ibis-grafika 2005.

Ova Lyotardova misao primjenjiva je i na proces razmišljanja o odabranoj temi. Možemo se zapitati kako se „izmjestiti“ iz trenutne situacije i povući „neočekivan potez“ koji bi doveo do novog pogleda na do sad napravljeno i do nove polazišne točke u razvoju rada).

Naglašava se važnost izmještanja, čak dezorijentiranja, da bi se došlo do novog iskaza. Što je izmještanje u procesu razmišljanja o vlastitom radu, osobito u ovoj fazi u kojoj studenti uspostavljaju njegove početne točke?

Važno je zapitati se kakav je proces razmišljanja o izabranoj temi. Koje stvari utječu na njega i na koji se način razvija?

Studenti/ice se potiču na opis i analizu vlastitog procesa mišljenja, kako bi se potpuno oslobodili u smislu autorstva, i duboko promislili o temi kojoj će se posvetiti i koju će izgraditi kiparskim jezikom.

U ovom semestru studente se potiče na dodatnu samostalnost u razvoju rada, osobito u njegovoj verbalnoj, a potom i pisanoj elaboraciji pred profesorom i asistentom/icom te pred kolegama studentima, kako bi vježbali artikulaciju misli u kolegijalnom dijalogu.

Igor Eškinja

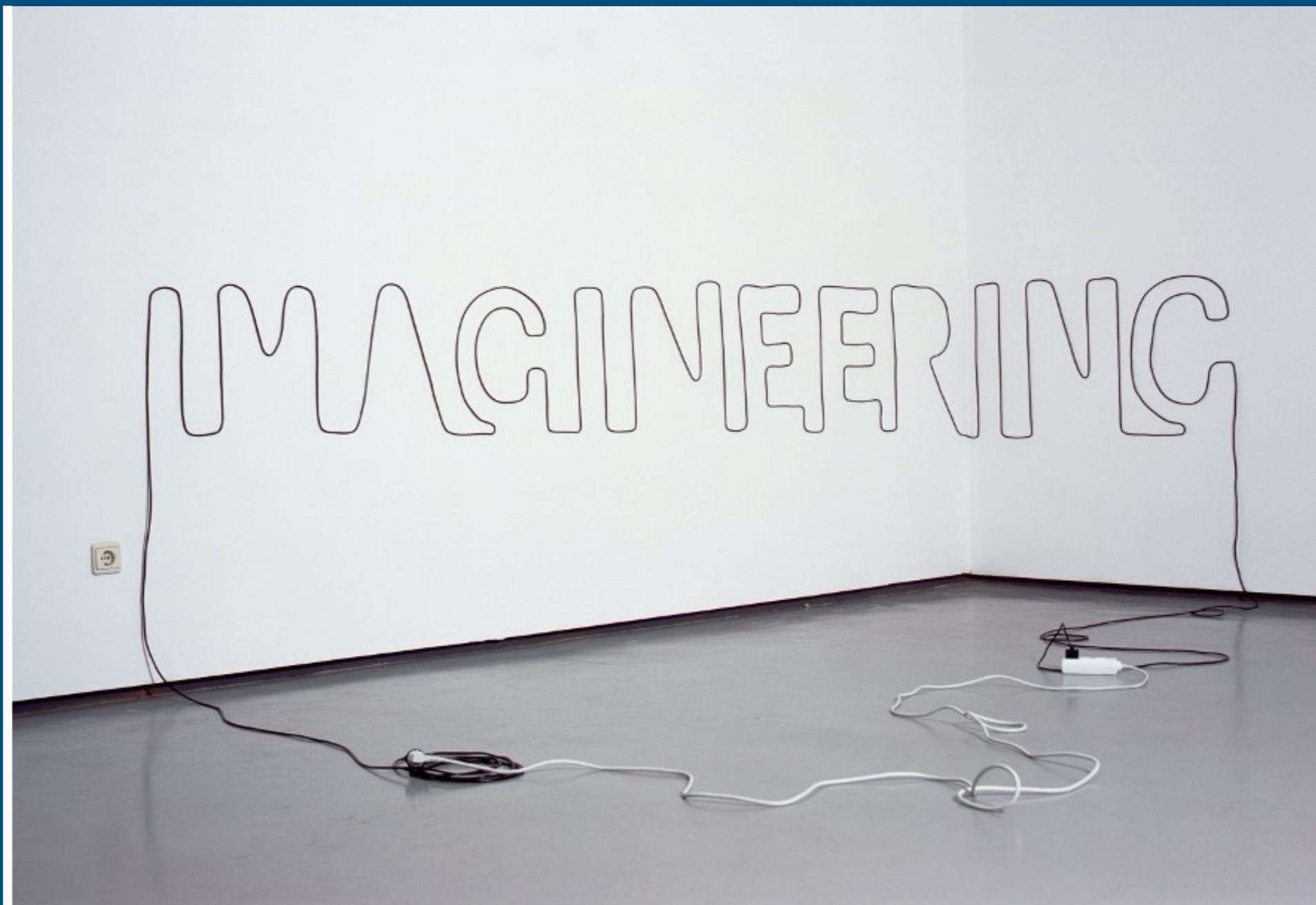
Imagineering, 2006

Lambda print

120 x 180 cm

80 x 120 cm

<https://www.flgallery.com/igor-eskinja/>

Autor uspostavlja odmjeren odnos plohe fotografije (tehnike u kojoj je izveden rad) sa iluzijom dubine prostora i pojma kojeg koristi u riječi ispisanoj na zidu koji je ujedno i ime rada. Perspektivna točka iz koje je fotografija nastala istovremeno naglašava i poništava iluziju dubine prostora. Upravo iz te točke, riječ “Imagineering” izgleda kao da je napisana na ravnoj crti, dok se ispod nje nalazi jasno vidljiv kut poda interijera koji se prostire drugi plan po dubini.

Osim toga između odnosa tonova zida i poda, kao i električnih kabela kojima je ispisana riječ inverzijom tonova je postignut kontrast i jasna čitkost.

Igor Eškinja

Bez naziva

2010.

c-print na dibond ploči,

120×200 cm

<https://thepinklookbook.com/interview-croatian-artist-igor-eskinja/>

U ovom radu autor koristi sličnu strategiju kao i u predhodnom, uspostavljajući točku perspektive u koju je postavljen fotoaparata i iz koje je organiziran kadar fotografije. Točka perspektive fotoaparata je izvan kadra, bolje reći nasuprot njegovoj plohi i odatle uspostavlja logiku likovnih odnosa unutar njega.

Ta točka je mjesto, kao što tekst na fotografiji označava mjesto koje je i ime rada. Na taj način se preko odnosa dvaju mjesta u prostoru ostvaruje veza likovne organizacije kadra i značenja imena rada.

Osim toga autor ponovo u igru uvodi i promišljen odnos prema segmentu koji relativitira odnose plohe i iluzije dubine na njoj. Izduženi kvadar sjene na podu je u linearnoj perspektivi, ali slova na njemu nisu. Ona izgledaju kao da su postavljena uspravno, izravno aplicirana na plohu fotografije.

Igor Eškinja

Bez naziva

2010.

c-print na dibond ploči

120×200 cm

<https://thepinklookbook.com/interview-croatian-artist-igor-eskinja/>

Bruce Nauman
Vrtuljak 1988.

Kombinirana tehnika

Rad objedinjuje elemente mobila i statične, nepomične skulpture. Elementi rada koji su pokrenuti predstavljaju figurativne prikaze životinja i dijelova životinjskih tijela. Oni kao skulpture ostvaruju vlastitu prostornost kroz likovne elemente koji su joj svojstveni, visinu, širinu i dubinu (volumen). Angažman promatrača koji se u komunikaciji sa skulpturom na uobičajen način realizira obilaženjem oko nje i sagledavanjem sa svih strana ovdje je prenešen na mehanizam koji vrti sve skulpture oko zajedničke osi. Ovakav način potpunog sagledavanja volumena, kao ključne osobine skulpture stavlja promatrača u statični položaj, a ime rada „Vrtuljak“ na likovnoj razini dolazi do punog izražaja.

Potrebno je obratiti pozornost i na promišljenu ulogu materijala u radu. Na podu je vidljiva jasno ocrтана kružnica koja je posljedica vrtnje životinjskih figura po njemu. Na taj način dinamika donjeg i gornjeg plana rada oblikuju jasnu cjelinu.

Osim toga, treba uzeti u obzir i mogući način dokumentiranja ovog rada. Iako je jasno da se radi o mobilnoj skulpturi, njena vizualna dokumentacija može biti predstavljena i kao fotografija, bez nužnog filmskog zapisa u kojemu bi bilo zabilježeno kružno kretanje. Razlog tomu je upravo prisutnost kružnice na podu za koju je jasno da je nastala tragom vrtnje životinjskih figura.

<https://arthur.io/art/bruce-nauman/carousel>

Odlučivanje za jednu od tema i objašnjenje razloga odluke

Nastavljanje na drugu nastavnu jedinicu - Predlaganje teme.

Razgovor o mogućnostima izvedbe različitih tema.

U provedbi nastave u ovom semestru potiče se razvijanje samostalnosti studenta/ice u prezentaciji ostvarenih tjednih zadataka.

Tijekom nastave u predhodnom semestru profesor i asistent/ica su inicirali dijalog o rezultatima nastavnih jedinica i poticali analizu studentskih radova.

U ovom semestru je drugačije.

Naglasak je na razvijanju sposobnosti studenta/ice u prezentaciji i argumentaciji vlastitog rada, kao priprema za djelovanje u javnom prostoru. Jedan od ciljeva predmeta je uobličenje rada kao cjeline i realizacija svih sadržaja i materijala koji čine prijavu za skupnu ili samostalnu izložbu.

Razvijanje sposobnosti studenata da samostalno prezentiraju i argumentiraju svoj rad je logičan razvoj pristupa koji je uspostavljen u prethodnom semestru.

Osim toga na sposobnosti prezentacije i argumentacije temelji se i dokumentacija rada, kao i neposredno verbalno predstavljanje rada u prilikama poput predavanja, otvorenja izložbi ili razgovora u okviru struke i javnosti. Ovoj praksi pridajemo naročitu važnost, osobito tijekom drugog semestra i ona postaje jednim od najvažnijih aspekata nastave.

Nakon obrađene prve i druge nastavne jedinice studenta/ice će se odlučiti se za temu koju će izvesti tijekom semestra prema nastavnom programu.

Studenti mogu nastaviti razvijati temu odabranu u prethodnom semestru, točnije neki od njenih aspekata ili pak odabrati posve novu temu.

Ukoliko student/ica predloži novu temu za realizaciju u ovom semestru potrebno je ipak osvijestiti moguće veze sa radom iz prošlog semestra, uočavati, raditi analogije, čak primjećivati sličnosti tamo gdje na prvi pogled nisu vidljive. Radi se o nizu slobodnih refleksija koje studenti ne moraju koristiti unutar opisa i prezentacije rada.

U oba slučaja u izboru teme smisao ovakvih početaka je širenje fokusa interesa o izabranoj temi i maksimalna redukcija linearnog načina razmišljanja. Osim toga, studenti trebaju objasniti razloge za individualne tematske izbore i način njihovog razvoja, a posebno za promjene koje su nastale u odnosu na praksu iz predhodnog semestra.

Ovaj zadatak predstavlja vježbu razmišljanja o kontinuitetu vlastitog rada. Bez obzira na to koliki će značaj student/ica dati ovakvoj vrsti povezivanja tijekom daljeg nastavka rada ili u izjavi o radu, potrebno ga je uočiti, prezentirati i objasniti. Povezivanje sa radom iz prošlog semestra student/ica može temeljiti na bilo kojem aspektu rada.

Na taj način se polako formira vlastiti individualni izraz, što je u kasnijem radu ključ svakog autorskog opusa.

Prezentacije ovog dijela zadatka odvijaju se sredinom tjedna, kako bi studenti imali vremena pripremiti se za završni sat ovoj tjedne nastavne jedinice.

Prezentacijom pred kolegama studentima i profesorom i asistentom/icom iznosi izbor teme i argumentira ga.

Tijekom svakog tjedna jedan student/ica održava predavanje o jednom autoru/ici koji djeluje u području kiparstva.

Miroslaw Balka

Sjećanje na prvu svetu pričest

1985.

170 x 90 x 105 cm

Željezo, cement, mramor, tekstil, drvo, keramika,
fotografija

Tema rada je događaj koji se odvio u prošlosti.

Na figuri postoje detalji izrazite koloristične snage i u kontrastu su s gotovo monokromnom cjelinom kipa.

Osim ljudske figure, rad se sastoji od još nekoliko elemenata koji s njim komuniciraju na vrlo specifičan način.

Odnosi figure i kolorističkih detalja na njoj, te figure kao cjeline sa “scenografskim” elementima tvore cjelinu rada i oblikuju temu.

Ovdje se možemo zapitati o razlozima korištenje figure u okviru teme od osobnog vjerskog značaja, a isto tako i o tematskoj ulozi detalja na njoj te odnosu figure sa ostalim elementima rada.

Miroslaw Balka

Sjećanje na prvu svetu pričest

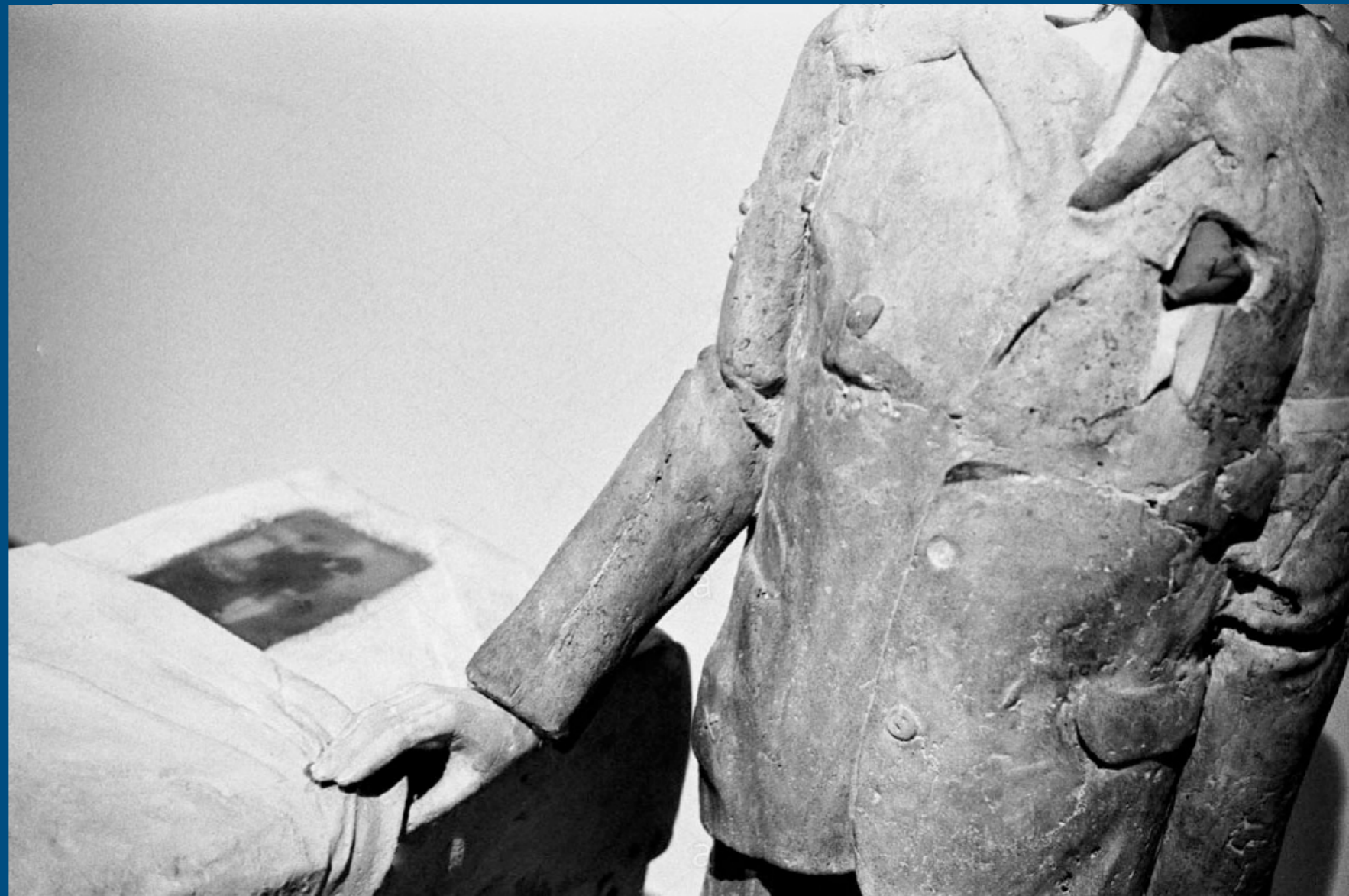
1985.

detalj

Na prikazanom detalju rada, ruka dječaka je naslonjena na stol na kojemu je fotografija.

Nastavljajući se na razmatranjanja o odnosu detalja i cjeline može se postaviti, na primjer, pitanje označavanja događaja u vremenu.

Kakav je odnos fotografije napravljene u prošlom vremenu sa cjelinom rada u sadašnjosti?

Čovjek koji je odletio u svemir iz svog stana
1985.
kombinirana tehnika

U ovoj instalaciji i njenom nazivu riječ je o osobi koja više nije prisutna u njoj.

Kao i u predhodnom primjeru radi se o događaju koji se zbio u prošlosti., te bi se rad mogao okarakterizirati kao posljedica određenog čina i onog što je nakon njega ostalo u fizičkom, dakle likovnom smislu.

U samom imenu rad zahvaća prostor oko sebe, svemir, jer se njegov pokretač, čovjek koji je iz svoje sobe odletio u svemir, tamo nalazi.

Opet je moguće postaviti pitanje o odnosu detalja i cjeline, bilo kroz odnos svemira i instalacije ili kroz odnos instalacije i dijelova od kojih je sačinjena, ili onih koji se nalaze unutar nje.

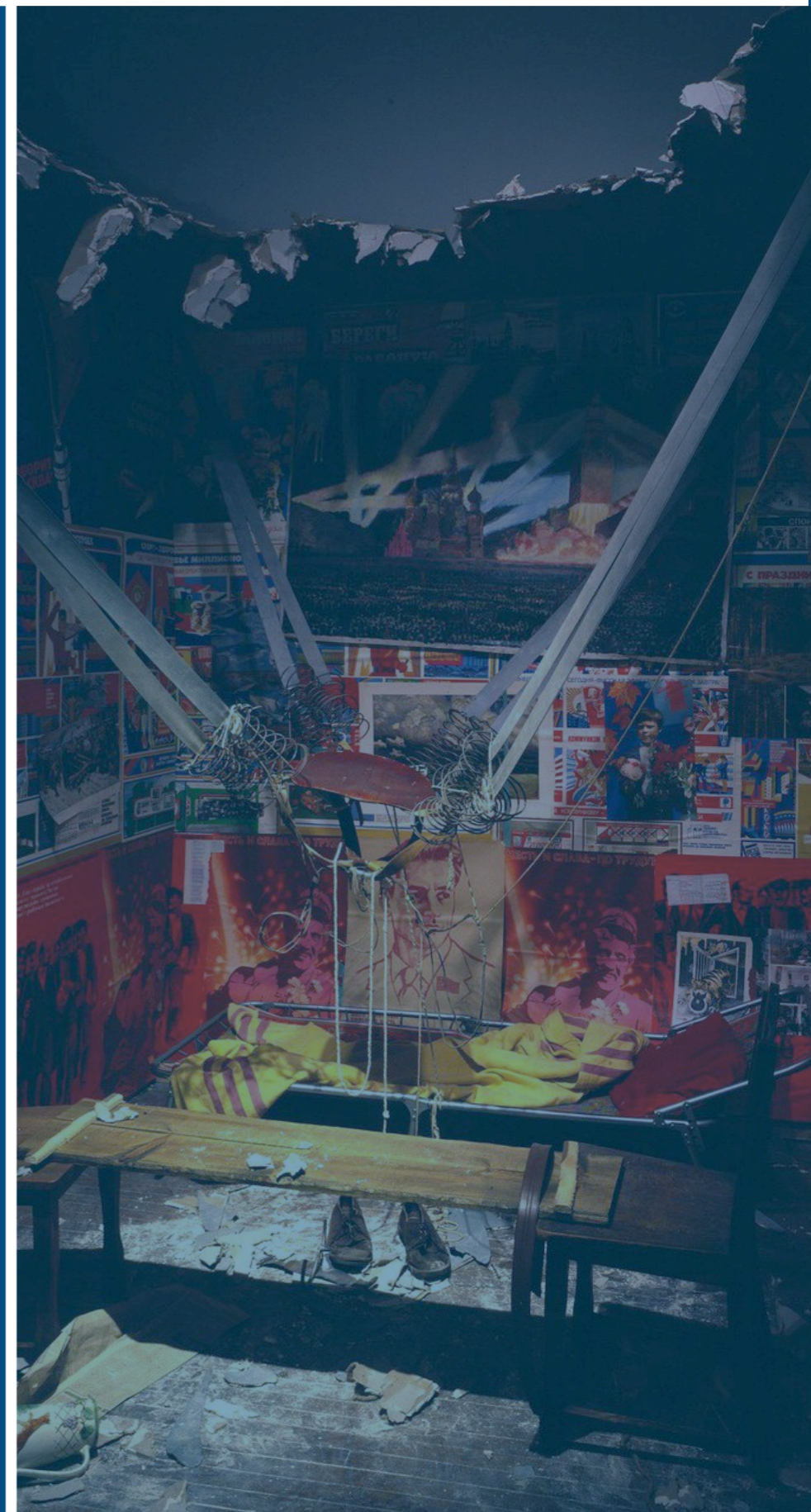
The fictitious hero of this 1984 installation is a lonely dreamer who develops an impossible project: to fly alone in cosmic space. But this dream is also an individual appropriation of a collective Soviet project and the official Soviet propaganda connected to it. Having built a makeshift slingshot, the hero apparently flies through the ceiling of his shabby room and vanishes into space. The miserable room and the primitive slingshot suggest the reality behind the Soviet utopia, in which where cosmic vision and the political project of the Communist revolution are seen as indissoluble.

The *Man who Flew into Space from His Apartment* also raises questions of authorship in modernity. All of Kabakov's work is made in the name of other, fictitious artists. This reveals a hidden rule of the modern art system: only an artist who doesn't want to be an artist or who doesn't even know that he is an artist is a real artist—just as only an artwork that does not look like an artwork is a real artwork. The installation is a narrative, the documentation of a fictitious event.

Ilya Kabakov

The Man Who Flew into Space from his Apartment

Boris Groys

Pisanje kratkog opisa rada

–

izjave o radu

Kao i u predhodnim nastavnim jedinicama, studenti i ovom prilikom primjenjuju iskustvo iz prethodnog semestra, kako bi dodatno razvili vlastiti proces pisanja izjave o radu.

Izjava o radu, odnosno umjetnikov pisani stav o vlastitom radu, često funkcionira kao bitna poveznica između autora i publike. Naglašava ono što rad čini specifičnim, a publici pomaže da umjetničko djelo dožive na razinama smisla i dubine koje nisu izravno i lako dohvatljive.

Neizostavan je dio prijava na natječaje za umjetničke djelatnosti poput skupnih i samostalnih izložbi, rezidencijalnih programa, predavanja i dr. No proces pisanja i samom autoru pomaže da kroz verbalizaciju pročisti smisao svoga umjetničkog djelovanja.

Izjava o radu se može odnositi na pojedinačan rad, ciklus radova ili ključne teme kojima se autor bavi u svom cjelokupnom opusu.

Sadržaj izjave

Struktura izjave o radu nije striktno zadana; tumačenje teme rada je autorski rad za sebe. Ipak, nužno je da sadrži kontekst koji objašnjava autorovo polje interesa, i njegovu reakciju na taj interes - iz koje proizlazi osnovna ideja rada. Uz autorsko tumačenje teme rada, izjava može sadržavati i tehničko – vizualni opis rada.

Tjedni zadatak

Nastavljajući se na temu iz 3. nastavne jedinice - Odlučivanje za jednu od tema i objašnjenje razloga odluke, sada je zadatak studenta napisati izjavu o radu kojega izvodi.

Zadatak se sastoji od tri dijela.

U prvom dijelu tjedna se kroz razgovor analiziraju zadani primjeri (navedeni u nastavku).

Tijekom drugog dijela tjedna potrebno je napraviti dvije varijante izjave o radu.

Uz primarnu izjavu, potrebno je napisati i kraću varijantu alternativne izjave o radu.

Dakle, potrebno je uočiti aspekt vlastitog rada koji nije vezan za početnu ideju teme rada, ili čak izravno ni za sam rad, već pokušati pronaći neko drugo značenje u njemu.

Da bi se lakše pristupilo realizaciji izjave o radu studenti tijekom tjedna zapisuju vlastite misli o radu, asocijacije, kratke crtice, i sve vrste referenci na koje ih potiče rad po metodi sličnoj metodi toka svijesti, koje onda vrednuju i organiziraju. Smisao ovog zadatka je uočavanje različitih sadržajnih aspekata koji su prisutni u radu i koji u konačnici mogu služiti kao polazišne točke izjave o radu i njenih mogućih varijacija.

Razlog za ovakvu razradu je širenje mogućnosti tumačenja vlastitog rada i otkrivanje različitih točki gledanja na njega. Student objašnjava karakter te izjave, npr. ironični, metaforički, inverzni, kritički ili samokrtički, socijalni itd. Na taj se način uočava širina interpretacija koje rad nudi, a ujedno i shvaća važnost tekstualnog opisa rada.

„Tekst je fetišistički predmet, a taj me fetiš žudi. Tekst me izabire cijelim jednim rasporedom nevidljivih zaslona, selekcijskih smicalica: riječnikom, referencijama, čitljivišću itd; a izgubljen usred teksta (ne iza njega na način boga ex machina), postoji uvijek drugi autor.“

Roland Barthes

Užitak u tekstu, Meandar Zagreb 2004.

Fokus na zadatku ove nastavne jedinice je odmicanje od linearno - deskriptivnog pristupa izvaji o radu, uočavanje različitih početnih točaka i referencijalnih mogućnosti, koje u konačnici doprinose jasnoći i razgovijetnosti same izjave o radu.

„Uf. To pisanje, stalno pišem drugo, a prvo plovi, a treće se dogodi, ako tko pročita drugo. Ne očekujte zaključak.“

Gorki Žuvela

Katalog izložbe *Borders, rubno, ffiniau*,
1997.

A casa/At home/Doma
artist projekt

Joins venture Zagreb Split Cardiff

Gorki Žuvela

Skale za nebo
2011.

"For me history of materials is more important than history of art."

Miroslaw Balka

Art at the turn of the millenium

Taschen 1999.

Anđeo 1988.

drvo, željezo

171.5 x 46 x 34 cm

Na završnom satu studenti/ce prezentiraju i argumentiraju svoje izjave pred kolegama studentima, profesorom i asistentom/icom.

**Analiza teme u odnosu na umjetničke
prakse prve i druge polovice dvadesetog
stoljeća u Hrvatskoj i inozemstvu**

U ovoj nastavnoj jedinici studenti/ce zajedno s profesorom i asistentom/icom analiziraju izabranu temu i svoje skice/radove u odnosu na umjetničke prakse prve i druge polovice XX. stoljeća. Naglasak je na analizi rada u odnosu na ključne paradigme druge polovice XX. i recentnih umjetničkih praksi.

Studenti odabiru radove dvaju autora ili umjetničkih grupa, u kojima prema njihovom mišljenju postoje poveznice sa odabranom temom. Potrebno je objasniti razloge uočavanja takvih poveznica i pokazati na koje se aspekte teme odnose.

Dok se u 5. nastavnoj jedinici iz prethodnog semestra zadatak sastojao od uočavanja sličnosti i razlika likovnog jezika izabranih primjera i rada studenata, u 5. jedinici u zadatak analizirati sličnosti i razlike na razini sadržaja. Drugim riječima, pojedini radovi mogu imati sličnu tehniku ili likovni jezik, dok se u sadržajnom smislu mogu bitno razlikovati.

Nakon uočavanja sličnosti sa izabranim primjerima, potrebno je usredotočiti se na razlike između tih primjera i studentskih radova i na taj način objasniti bitne aspekte vlastitog interesa.

Svrha ovakvog zadatka je razvijanje fokusa studenata na načine na koje se teme koje ih zanimaju uspostavljaju, razvijaju i artikuliraju unutar suvremene umjetnička prakse.

Također, uspoređuje se obrada ove nastavne jedinice u prethodnom semestru sa novim, iskusnijim pristupom.

Potrebno je da usporedbe primjera i studentskih radova uključuju analize

1.
Materijala / Razlike u korištenju materijala između izabranih primjera i studentskih radova
2.
Forme / Razlike u primjeni likovnog jezika između izabranih primjera i studentskih radova
3.
Sadržaja / Tematske razlike izabranih primjera i studentskih radova.

Prve dvije analize predstavljaju rekapitulaciju iskustava rada iz prošlog semestra koju je potrebno izvršiti da bi se moglo prijeći na treću - analizu sadržaja.

Svrha ovakvog pristupa je uspostavljanje kritičkog mišljenja studenta i mogućnost objašnjenja konteksta vlastitog rada, dakle prepoznavanja i tumačenja ključnih pojmova u vlastitom radu i osviješćivanje njihove geneze.

Student može pristupiti izabranim primjerima na afirmativan ili osporavajući način, ali ključno je da svoj stav argumentira.

U nastavku se neki radovi koji mogu poslužiti studentima kao inspiracija za nalaženje vlastitih komparativnih primjera.

Paul McCarthy

Kutija

1999.

5.94 x 16.60 x 4.04 m

Paul McCarthy

Kutija (detalj)

1999.

5.94 x 16.60 x 4.04 m

Autor na izrazito jednostavan način realizira radikalnu intervenciju u formi i sadržaju rada. Krajnje pročišćenim pristupom cjelini (okretanje "kutije" sa svim unutrašnjim sadržajima za 90 stupnjeva) istovremeno uzima u obzir smisao njenog odnosa sa svim detaljima.

Tako uspostavlja novu situaciju, posljedicu potpuno reduciranog, jasnog zahvata u kojem se ogleda prijašnje stanje cjeline, sam postupak i posljedična promjena predznaka prijašnjeg stanja, odnosno nova situacija.

„*Ukidanje jabuke* smatram eksperimentalnim filmom i videoperformansom, kao i još neke svoje radove. Osim što su neki neusporedivo sugestivniji projicirani na velikom platnu nego izvedeni uživo (npr. *Ogoljavanje*), neke bi bilo nemoguće realizirati bez kamere. Kod *Jabuke* vrlo je važna upravo simultanost zamatanja glave zavojem i guljenje jabuke. Te se radnje projiciraju jedna preko druge i vremenski tijek jedne sinkroniziran je s drugom. Te dvije, prema kiparskoj terminologiji, suprotne radnje – jednoj se forma oduzima, a drugoj dodaje – na mentalnom nivou rezultiraju istim: ukidanjem, destrukcijom. Jabuka se guli dok ne nestane, a glava zamata dok joj se ne ukine dovod kisika. Takav vizualni i mentalni dojam nemoguće bi bilo postići bez korištenja video tehnike, iako se u osnovi sastoji od dva performansa.“

Iz razgovora s Vlastom Žanić,
Suzana Marjanić, Zarez br. 440.
21. 04. 2004.

Vlasta Žanić
Ukidanje jabuke
2004.

Igor Ruf
Banana na brdu na gumi
2014.
130 x 50 x 50 cm
kombinirana tehnika

„Zanimaju me upravo ti prostori koji su dio mog sjećanja, a kojima je porijeklo neodređeno“, i nastavlja, „Da li se iskustvo stvarnog događaja i iskustvo doživljeno kroz glazbu, film ili video igricu izjednačuje?“ Spomenute prostore očitavam kao odjeljke sjećanja nedefinirane topografije bez dužine i širine, podložne prije geometriji Lobačevskog, nego onoj euklidovskoj; zbilja je u njima nepostojana, uz vječiti sukob istine i činjenica. „Zemljovid, moglo bi se reći, takva je vrsta udvostručenja pomoću kojeg se možemo snaći u određenoj stvarnosti, no, kako je jasno pokazao Lewis Carroll, zemljovid ne može biti duplikat Zemlje, ili bismo, u onoj mjeri u kojoj smo izgubljeni u jednom, bili izgubljeni i u drugom.“

Igor Ruf
Vizkultura
13. 01. 2014.

Igor Ruf

Izložba brda, namještaja i hodajućih prostora
Galerija SC Zagreb

Igor Ruf

Gorući stolac

2014.

100 x 50 x 50 cm

kombinirana tehnika

Marc Quinn

Zombie boy

beton

178 x 56 x 35 cm

<http://marcquinn.com/artworks>

"My White Cube show in London in 2010 was about reflecting the world and reflecting the internet, and it was also about the ways that people want to culturally possess their biological bodies. All the people in there, including Zombie Boy, in a way have decided that their body needs to be assimilated from the biological world to the cultural world, they're like artists, they're like outsider artists, using their body as a medium. More or less consciously in different cases. I think it's a very stimulating thing and I think people have always had these wishes, but now because of medicine and surgery they can actually act them out. It's almost like Ovid, where people become their own mythological creatures which is another thing I'm interested in - looking at things that have existed in the past within a ritual context. Nowadays the same impulses exist but there's no ritual context, so everyone invents their own story. Again, like these tribes, everyone is inventing their own way of doing this and not being told how to do it by a religion or a culture."

Duje Jurić

Performans sa grupne izložbe na Golom otoku

Izložba se sastoji od radova 40 umjetnika koji su nakon posjete logoru na Golom otoku u periodu od 2016. do 2018., kao reakciju na viđeno izveli svoj umjetnički rad.

Umjetnici su svojim radovima, performansima i instalacijama *in situ* poslali poruku da mjesta na kojima su počinjeni zločini trebaju postati mjesta sjećanja, učenja i pamćenja.

Mogućnosti izvedbe teme u različitim materijalima

Tijekom drugog semestra ova nastavna jedinica temelji se na iskustvima iz prethodnog semestra u radu sa materijalom i procesom njegovog izbora, te iskustvom utjecaja istog na ritam izvedbe rada.

Do ove faze rada studenti su se odlučili za temu i definirali izjavu o radu kontekstualizirajući je u odnosu na srodne primjere umjetničkih praksi druge polovine XX. stoljeća u Hrvatskoj i inozemstvu.

Pri razmišljanju o mogućnosti izvedbe teme u različitim materijalima studenti potvrđuju ispravnost svoga odabira, i ispituju mogućnosti koje pruža materijal koji su izabrali za izvedbu rada. Važan aspekt prijašnjih predavanja bio je i obraćanje pozornosti na specifičnosti karaktera materijala upotrijebljenih u radovima koji su prikazivani kao primjeri i, jednako tako, na tehnička i likovna svojstva materijala u studentskim radovima. Slijedom toga ostvaruje se razumijevanje odnosa karaktera materijala sa temom.

Tijekom ove nastavne jedinice, profesor i asistent/ica potiču studente na razmišljanje o ulozi odabranog materijala i promjenama koje bi se dogodile pri potencijalnom korištenju drugog materijala. Svrha promišljanja rada u drugom materijalu je stvoriti alternativu koja u komparaciji sa materijalom koji je student/ica odabrao za izvedbu rada propituje njegova svojstva i omogućava argumentaciju izbora ili njegove djelomične prilagodbe, a čak i potpune promjene. Poseban naglasak stavlja se na odnos karaktera materijala sa temom rada ili njenim pojedinim aspektima.

U koncentraciji na kiparski materijal studenti ukratko analiziraju iskustva iz prethodnog semestra, kako bi se kroz komparaciju još bolje približili ovom aspektu rada.

Studenti razmišljaju o materijalu kroz dva zadatka kojima se uspostavlja odnos između teme, materijala i dimenzije rada.

1.

Materijal su studenti odabrali u odnosu na temu, a materijalu i temi je zatim svojstvena određena dimenzija. Kako bi studenti bili sigurni da su pravilno dimenzionirali svoj rad u duhu specifičnog odabranog materijala, za vježbu mijenjaju dimenzije rada, djelomično ili u cjelini. Rad se može zamisliti uvećan ili umanjen.

Otvora se pritom sljedeće pitanje:

Kako veći/manji rad komunicira s promatračem?

2.

Drugi zadatak studenata je pretpostaviti uvođenje još jednog materijala u rad, i uklopiti ga u već definiranu cjelinu rada. Taj 'parazit' mijenja uspostavljene kompozicijske odnose. Potrebno je objasniti ulogu pridodanog materijala u tehničkom, likovnom i sadržajnom smislu i koje nove mogućnosti u komunikaciji s drugim materijalima uspostavlja.

Studenti mogu upotrijebiti bilo koji materijal (likovnu tehniku) na bilo kojem elementu rada.

Cilj je zadataka naučiti istovremeno misliti o temi, materijalima i dimenzijama u kiparskom radu.

Studenti nisu obvezni rezultate zadataka uklopiti u rad, jer je njihova svrha prvenstveno dublje razumijevanje rada i uvid u vlastiti proces razmišljanja. Ipak, ukoliko student/ica zaključi da promjene doprinose komunikacijskom potencijalu rada kao cjeline ili na nekoj od njegovih razina, tada je uputno uvesti promjenu.

U bilo kojem slučaju nužno je da student/ica svoju odluku argumentira.

Zadaci se prezentiraju kao crteži ili skice u punoj plastici sa usmenim objašnjenjima.

Kombinacija različitih materijala, njihov međudnos i zajednički odnos sa prostorom.

Kombinacija materijala u odnosu sa temom rada.

Skulptura na podu sastoji se od više dijelova. Na taj način dodatno dolazi do izražaja specifičan karakter materijala, njegova crna boja i sjaj površine. Što je time postignuto u odnosu između mogućnosti koje nudi materijal i izabrane teme?

Carlos Amorales, *Backdrops for Ghosts*, 2018.

Foto: Malle Madsen

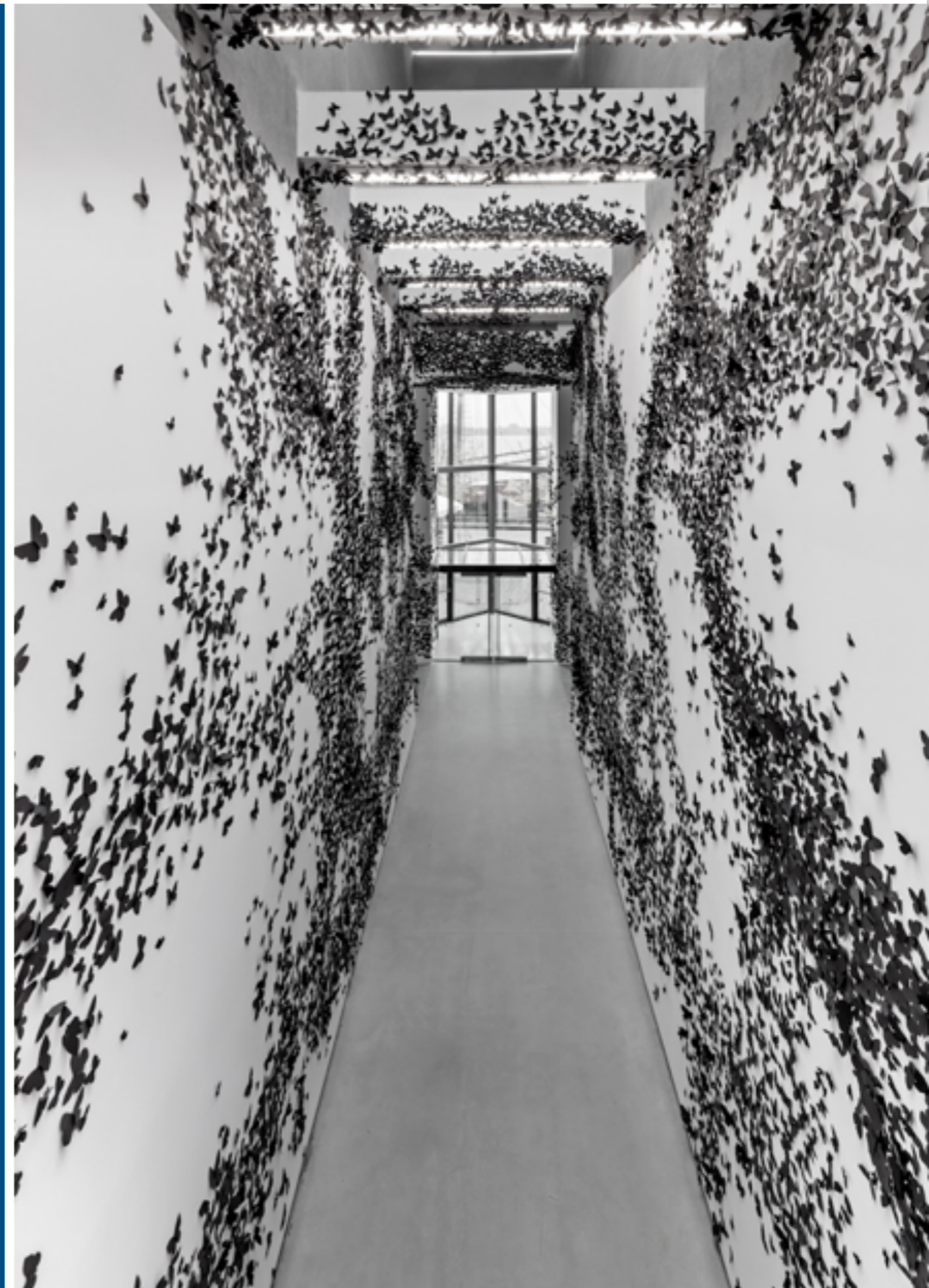

Kombinacija različitih materijala, njihov međudnos i zajednički odnos sa prostorom. Kombinacija materijala u odnosu sa temom rada.

U ovom radu autor uspostavlja dinamičan odnos sa prostorom u kojem se oboje realizira u svom punom potencijalu. Rad se sastoji od više manjih elemenata brižno komponiranih u veće cjeline koje uspostavljaju odnos s prostorom. Svaki od manjih elemenata je jedan papirmati crni leptir. Na koji način materijal i razvijanje dimenzija rada uspostavljaju odnos sa temom?

Carlos Amorales
Backdrops for Ghosts
2018.

Foto: Malle Madsen

Kombinacija različitih materijala, njihov međudnos i zajednički odnos sa prostorom. Kombinacija materijala u odnosu sa temom rada.

Artikulacija likovnog jezika u okviru promišljanja odnosa detalja i cjeline. Npr. unutarnje konture dlanova silueta na zidu izvedene su znatno oštrije naspram njihovih drugih dijelova. Takvim korištenjem atmosfere perspektive (izoštavanje prednjih planova, a zamagljivanje stražnjih) dobiva se dojam da su figure postavljene unutar dubine prostora zida. Nasuprot tome, na samom zidu je slika kao objekt koji ima volumen. Tako zid postaje granica, a u odnosu na nju se ispred i iza organiziraju prostori.

Ovo je jedan od primjera koji pokazuje, osim razrade teme otvaranjem različitim materijalima, važnost promišljanja mogućnosti koje nudi materijal (tehnika) u procesu usložnjavanja likovnog jezika te njegove organizacije i isčitavanja kao cjeline.

Carlos Amorales
Backdrops for Ghosts
2018.

Foto: Malle Madsen

Korištenje materijala u likovnom i simboličkom smislu. Odnos materijala sa oblikom i njegovim prostornim i povijesnim značenjem i temom rada.

Christo, *Wrapped Reichstag*, 1995

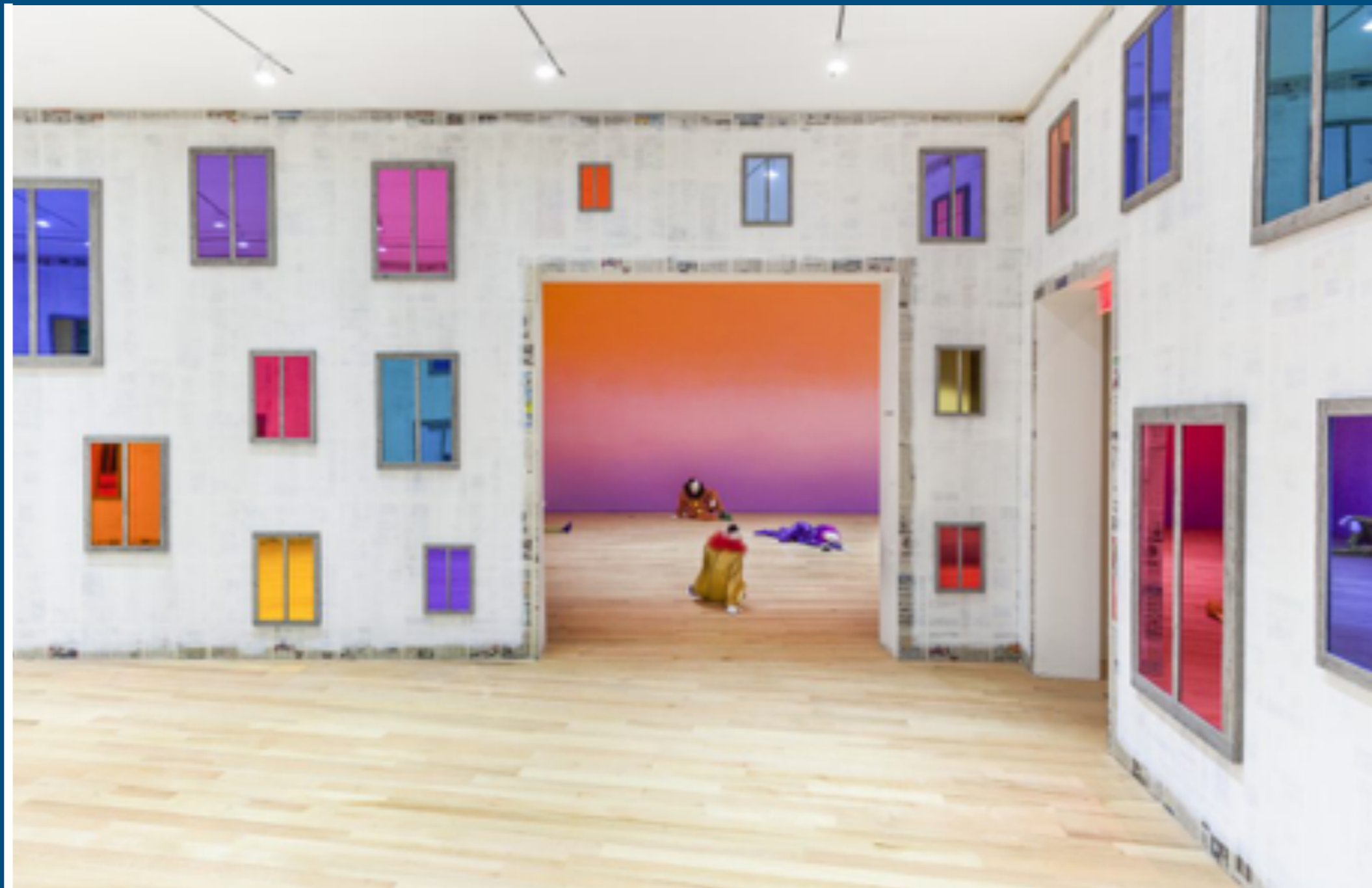
“I believe that the prime-time for every work of art exists in the time in which it was done. After that it’s continuous transformation.” Christo

Tematiziranje različitih jedinica interijera posebnim likovnim jezikom i materijalom. Njihovi zajednički elementi u odnosu s nazivom i temom rada.

Ugo Rondinone
Good evening beautiful blue
2018.

“I never sleep. I never sleep at all. All of this could be thru.”
Ugo Rondinone

Tematiziranje različitih jedinica interijera posebnim likovnim jezikom i materijalom. Njihovi zajednički elementi u odnosu s nazivom i temom rada.

U ovom primjeru možemo primjetiti, između ostalog, i način korištenja boje kao elementa u okviru cjelokupnog rada. Na prethodnoj fotografiji boja je korištena unutar pojedinačnih okvira, kao više sličnih segmenata koji su, svaki za sebe, jasno odvojeni od zida kao podloge. Na ovoj fotografiji ukinuta je ta odvojenost tako što boja prekriva cijeli zid čineći ga tako jednim elementom rada. Uspostavljena je dinamika prelaska od manjeg prema većem, odnosno od više detalja prema cjelini.

Ugo Rondinone
Good evening beautiful blue
2018.

“I never sleep. I never sleep at all. All of this could be thru.”
Ugo Rondinone

Usporedba karaktera različitih kiparskih materijala

Tijekom drugog semestra u ovoj nastavnoj jedinici studenti nastavljaju rad sa materijalom nadovezujući se na prošlotjedne zadatke, i dalje ih razvijajući.

Prošlotjedni zadaci odnosili su se na variranje dimenzija rada i pretpostavljanje uvođenja još jednog materijala u rad.

Cilj zadataka je bio naučiti istovremeno misliti o temi, materijalu i dimenzijama u kiparskom radu.

Usporedba karaktera različitih kiparskih materijala i njihovih međuodnosa s dimenzijama rada dovodi nas do razmišljanja o odnosu rada s prostorom postava, s kojim umjetničko djelo uspostavlja interakciju. Kod nekih radova je ta interakcija gotovo nebitna, a kod nekih se rad i prostor izlaganja međusobno prožimaju.

Postavlja se pitanje, kako se karakter određenog kiparskog materijala odnosi prema prostoru? Kako određen kiparski materijal ostvaruje aktivan odnos prema prostoru, bilo da se prilagođava prostoru ili na neki način prilagođava prostor sebi?

Potrebno je obrazložiti na koji način manipulacija kiparskim materijalom, ostvarena kroz spomenute zadatke, mijenja pojedine aspekte teme i otvara nove smjerove njenog razvoja. Budući da je kroz zadatke postignuta i dalja razrada likovnog jezika rada, otvara se pitanje može li to doprinjeti uspostavi novog odnosa s prostorom.

Ovakvim promišljanjem se kristalizira odluka o mogućem uklapanju postignutog u rad.

U ovom tjednu zadatak je promišljati odnos rada s prostorom - na razini materijala i teme. Potrebno je uspostaviti aktivan odnos kiparskog djela s prostorom korištenjem jednog od elemenata rada, mijenjanjem njegovog oblika ili materijala, umnožavajući ga ili uklanjajući ga iz rada, izmještajući ga iz dosadašnje likovne kompozicije, ili bilo koji drugim postupkom koji bitno mijenja ili naglašava odnos rada sa prostorom.

Cilj ovog zadatka je naučiti misliti o kiparskom radu u materijalu i i odnosu s prostornim kontekstom u kojem se nalazi. Osim toga, kao priprema za slijedeću nastavnu jedinicu, potrebno je početi razmišljati i o pretpostavljenom vremenu izvedbe. U ovom semestru razrađuju se i unaprijeđuju iskustva iz prošlog. Procjena vremena potrebnog za izvedbu rada je iznimno važan aspekt umjetničke prakse u kiparskom mediju, između ostalog i zato što je potrebno procijeniti ritam buduće javne prezentacije rada tj. izlagačke djelatnosti.

Zadaci se prezentiraju kao crteži ili skice u punoj plastici uz pismena ili usmena obrazloženja.

Primjer smanjivanja dimenzija rada. U ovom slučaju se radi o minijaturi cijelog oblika. Smanjenjem očekivanih dimenzija mijenja se smisao predmeta i postiže otvaranje drugačijem čitanju. Zanimljivo je obratiti pozornost na upotrebu materijala, stakla i plastelina koji u manjim dimenzijama nude drugačiju mogućnost oblikovanja.

Ana Miguel

lijevo

Crystal

2010.

Staklo, pamuk, metalni

konac, puder

6 x 11 x 7,5 cm

desno

Rosie

2010.

Plastelin, puder, staklene

perle

7 x 11 x 9 cm

Osim stakla i plastelina, puder kao materijal ima značajnu ulogu. Nalazi se na podu i bijelom bojom čini kontrast naspram sivoj boji poda i tako naglašava položaj radova. Osim toga bijela boja pudera je jednaka boji zidova galerije i tako je povezana s cijelim prostorom. Na taj način u njemu dodatno naglašava položaj kipova malih dimenzija i njihov odnos sa prostorom.

Ana Miguel

lijevo

Crystal

2010.

Staklo, pamuk, metalni

konac, puder

6 x 11 x 7,5 cm

desno

Rosie

2010.

Plastelin, puder, staklene

perle

7 x 11 x 9 cm

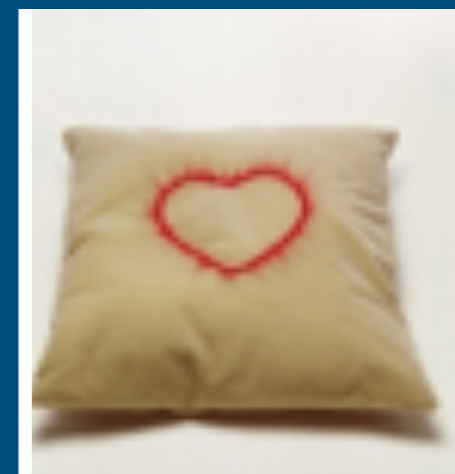
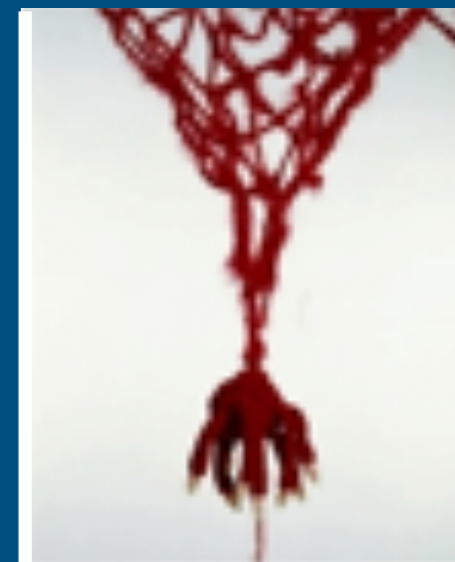
Umjetnica koristi tkaninu, saten, baršun i pletivo za izradu velikog jastuka na podu galerije. Posjetitelji mogu leći na njega i nasloniti glavu na manje jastuke na kojima su izvezene konture srca. Ispod manjih jastuka izlaze niti iste boje kao i konture izvezenih srca i oblikuju mrežu u zraku. Prisanjanje glave posjetitelja na jastuke aktivira zvuk ljubavne pjesme.

Ana Miguel

I love you
2000.

Saten, baršun, pletivo od
moher vune,
zvuk i mehanizmi
400 x 400 x 330 cm

[https://www.pipaprize.com/
pag/artists/ana-miguel/](https://www.pipaprize.com/pag/artists/ana-miguel/)

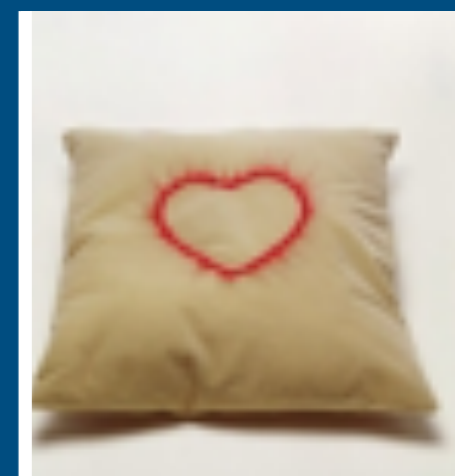
Primjer uvećavanja jednog od elemenata rada. Maleni jastuk se umnožava za moguće korištenje od više posjetitelja, a svi zajedno počivaju na velikom jastuku. Niti vune postaju mreža koja se podiže u prostor, a kroz nju ga zvuk nadalje ispunjava.

Ana Miguel

I love you
2000.

Saten, baršun, pletivo od
moher vune,
zvuk i mehanizmi
400 x 400 x 330 cm

[https://www.pipaprize.com/
pag/artists/ana-miguel/](https://www.pipaprize.com/pag/artists/ana-miguel/)

In a lot of work i try to make it and unmake it at the same time,....which sort of adds up to nothing at the same time is something too.

Martin Creed

Half the air in a given space
2004

Silver balloons
Multiple parts, each balloon
16 in / 40.6 cm diameter;
overall dimensions variable

[http://
www.martincreed.com/site/
works/work-no-360](http://www.martincreed.com/site/works/work-no-360)

Autor koristi zrak galerije, gotovo u doslovnom smislu integrira galerijski prostor u rad tako što polovicu prostora ispunjava balonima punim zraka, a drugu ostavlja neispunjenom.

Primjer korištenja jednog elementa rada, balona, koji umnožavanjem mijenja oblik i dimenziju cjelokupnog rada. Ipak, svaki pojedinačni element (balon) zadržava vlastiti oblik u prostoru sa jasno vidljivim granicama.

Konačna količina umnoženih elemenata (balona), predstavlja granice novog, uvećanog oblika. One su definirane njegovim odnosom prema galerijskom prostoru. Baloni sadrže polovicu zraka u galeriji, preko preostale, slobodne polovice zraka artikuliraju prostor.

Odabir materijala i plan izvedbe

Nastavna jedinica pod nazivom „Odabir materijala i plan izvedbe“ predstavlja završnu fazu u semestru u kojoj se razrađuje autorski odnos prema materijalu.

Ovaj dio semestra, u kojemu se bavimo ulogom materijala, prilagođen je individualnom procesu razvoja studentskog rada. Nakon izbora teme studenti predlažu materijal za izvedbu. Potom zajedno sa profesorom i asistentom/icom provode analizu likovnih i tehničkih svojstava materijala i mogućnost njihovog odnosa sa temom. Tako odabir nije samo intuitivan, već višestruko promišljen i potvrđen.

Prilagođenost spomenutom individualnom procesu razvoja radova otvara mogućnost da studenti daju prednost određenom materijalu i prije ovoj nastavnoj jedinici, koja je predviđena za njegov konačan izbor.

Tako mogu početi raditi i na prvim fazama izvedbe.

Vježbe koje su predviđene u 6. i 7. nastavnoj jedinici služe detaljnijem promišljanju uloge materijala u radu, kao izravnom prenositelju osnovne ideje i likovnosti. Neovisno o tome je li student/ica već počeo raditi na prvim fazama izvedbe ili je iskoristio rezultate vježbi i uklopio ih u rad, prolaženje kroz njih je nužno za strukturiranje radnog procesa i uspostavljanje novih pogleda na bitne aspekte likovnosti (materijal i dimenzije), pa tako i na njihovu povezanost sa temom što ima za posljedicu jasniju argumentaciju izbora rada.

Zadaci mijenjanja dimenzija rada ili njegovog dijela, uloga uklapanja novog materijala u rad i artikulacija odnosa rada sa prostorom namijenjeni su i studentima koji već imaju fokus na određenom materijalu, kao i onima koji još nisu donijeli konačnu odluku o izboru.

Tijekom ovoj tjedne nastavne jedinice vršimo pregled odrađenih vježbi i analiziramo mogućnosti koje nam otvaraju. Kako smo već naznačili tijekom prošlog tjedna, sada se koncentriramo na definiranje plana izvedbe čiju smo važnost naglasili. Moglo bi se reći da rad sa kiparskim materijalima uvijek, barem u nekim aspektima, sadrži dozu neizvjesnosti. Čak i kada postoji iskustvo u radu s pojedinim materijalom rezultat se ne može u potpunosti predvidjeti, a u radu sa materijalima s kojima imamo malo ili nimalo iskustva situacija postaje neusporedivo zahtjevnija.

Zato je potrebno razraditi što je moguće detaljniji plan izvedbe i u njemu posebnu pozornost obratiti na pretpostavljanje mogućih poteškoća koje bi se mogle pojaviti tijekom izvedbe.

Zajedno sa profesorom i asistentom/icom studenti predlažu tijek i ritam izvedbe, fazu po fazu i kroz razgovor nastoje uočiti situacije u kojima se mogu pojaviti poteškoće.

U ovom semestru, tijekom ove nastavne jedinice koristimo iskustva iz prošlog i dodatno razvijamo pristup planu izvedbe.

Za budući samostalni rad studenata ovaj aspekt rada sa materijalom je od iznimnog značaja jer razvija svijest o vremenskom planu izvedbe i mogućnost kontrole financijskog aspekta rada predviđanjem i izbjegavanjem mogućih pogrešaka.

Tako zaokružujemo cjelinu semestra u kojem se imamo materijal u fokusu.

Primjer promjene uloge jednog od elemenata rada njegovim umnožavanjem i upotrebom različitih boja.

Isa Genzken

'Empire/Vampire.' This one is 'Empire/Vampire III, 16,'

2004. Mixed media, metal, glass, plastic, lacquer, wood. Photo: Galerie Buchholz

Primjer promišljanja odnosa rada s prostorom koji je postignut organizacijom elemenata različitog karaktera. Autorica upotrebljava volumen i plohu. Volumen (skulptura) je niska forma horizontalnog ritma koja se nalazi na podu. Nasuprot njoj na zidu su pravokutne plohe koje nejasno reflektiraju okolni prostor te ga tako čine dijelom vlastitog kadra. Zanimljivo je obratiti pažnju na način na koji međuprostori između ploha stvaraju ritam koji naglašava horizontalna i vertikalna usmjerenja elemenata rada.

Isa Genzken
OIL XV / OIL XVI

2007 Installation wall piece:
23 panels in three
segments: aluminum, metal
foil, adhesive tape, metal,
printed paper Floor piece:
six parts: two mannequins,
two plastic cases, one
glass bowl, metal foil,
plastic, fabric Image
courtesy of the artist and
Galerie Buchholz © Isa
Genzken

Antony Gormley
European field
1993.
terracotta

<https://www.ludwigmuseum.hu/en/exhibition/anthony-gormley-european-field>

Primjer specifične uspostave odnosa teme, materijala i prostora. Autor se koristi mnoštvom figura. Jasno je da svaka od njih posjeduje vlastitu likovnost, a zajedno čine cjelinu. Unutar cjeline postoji i promišljena uporaba različitih vrsta gline u različitim bojama. Njihovo grupiranje daje ritam cjelokupnom volumenu. Osim spomenutog, autor promišljeno koristi i odnose veličina, smanjivanja i uvećavanja i definira perspektivu promatrača.

Antony Gormley

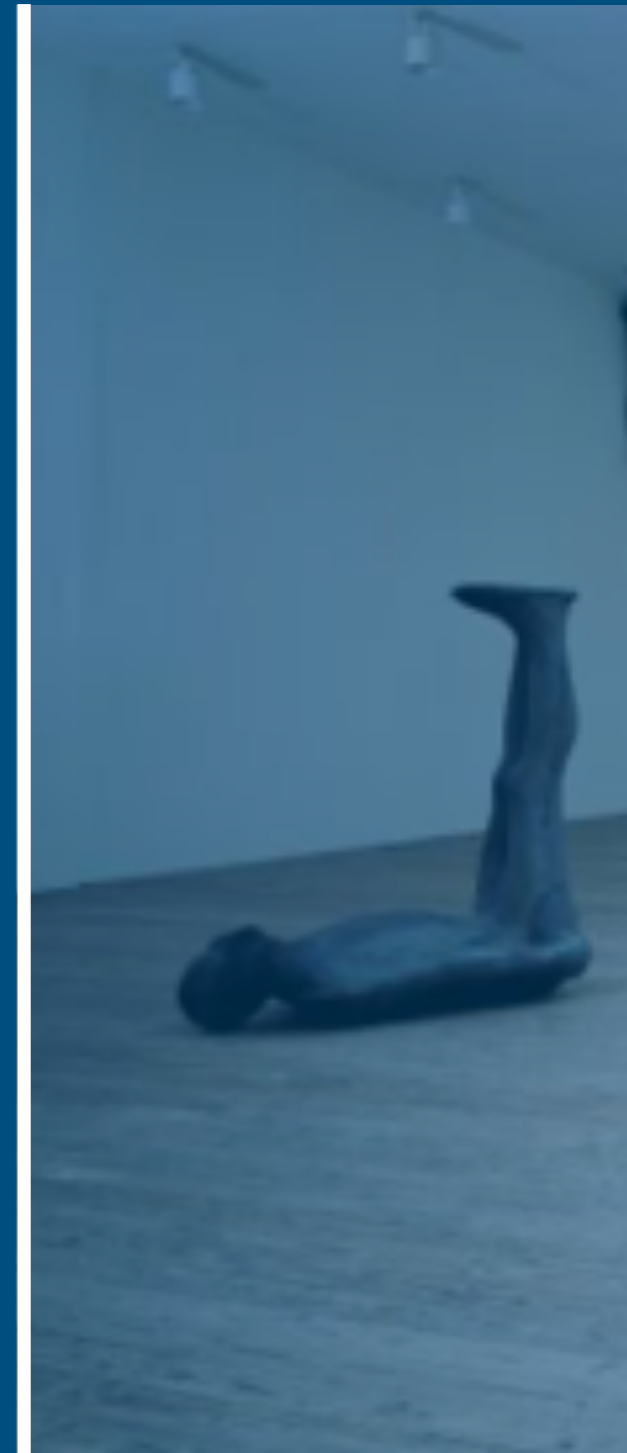
Testing a World View
1993.
Tate gallery
London

Testing a World View is a sculptural installation consisting of five identical iron figures bent at right angles at the waist. The figures are based on a cast made from the artist's body and are installed in varying positions related to the architecture of the space where they are on display. The figure's ninety degree angle corresponds to sitting bolt upright with the legs stretched out in front, or bending over with legs and back very straight. It may also be read as corresponding to the absolute laws of geometry. Gormley explored the potential of this 'absolute' posture by positioning the sculptures in different orientations, for example lying in the middle of the room or against the walls, ceiling and floor. According to the artist, the different positions evoke states ranging from 'hysteria, head-banging, catatonia, to the awakened dead and the about-to-be-beheaded' (note from the artist to Tate curator Evi Baniotopoulou, March 2005). The work was exhibited at Gormley's Turner Prize display in Tate Britain in 1994, when he won the prize. Referring to **Testing a World View**, the artist has commented that:

The work is a kind of psychological Cubism. An identical body cast made from the interior of a body case five times, which I then try to test against architecture. The piece expresses the polymorphousness of the self; that in different places we become different and I think this is physical. If Cubism is about taking one object and making multiple views of it in one place, this is a dispersion of one object into several cases for itself. (Quoted in Antony Gormley, p.48.)

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/gormley-testing-a-world-view-t12034>

Izrada crteža,
fotomontaža i 3D modela

Nastavna jedinica s temom „Izrada crteža, fotomontaža i 3D modela“ predstavlja uvod u novu cjelinu u semestru, u kojoj se definira postav rada u prostoru i realizira rad.

Cilj ove nastavne jedinice je promišljanje odnosa forme rada s prostorom izlaganja.

Kroz predstojeći proces izvedbe, zadatak ovoj nastavnoj jedinici povezan je sa završnom nastavnom jedinicom - u kojoj se konačno definira postav izvedenog rada u prostoru.

Studenti rade vježbu kako bi temeljitije promislili odnos forme vlastitog rada sa prostorom izlaganja.

Vježba se temelji na zamišljenom prostoru izlaganja, interijeru dimenzija 10 x 10 m, visine 5 m, s bijelim zidovima, vratima u središnjoj osi jedne od zidnih ploha i bez prozora. Ta jednostavna prostorija je polazišna točka za razmišljanje o odnosu rada i oblika prostora u kojem se rad izlaže.

U ovoj nastavnoj jedinici zadatak studenata je ponuditi prikaz svoga rada u opisanom prostoru, te objasniti odnos rada i prostora.

Zadatak studenta je napraviti analizu odnosa forme rada s oblikom i dimenzijama prostora izlaganja, i to temeljenu na:

1.

Postavljanju rada u zadani prostor u dvije ili više varijanti. Postav uzima u obzir ponajprije odnos dimenzija rada i prostora, ali i odnos pojedinih dijelova prostora (kutovi, plohe zidova, stropa i poda, položaj vrata itd) s narativom rada. Potrebno je obrazložiti odabrani postav.

2.

Mogućoj prilagodbi oblika prostora formi rada korištenjem pregrada, povišenja poda, spuštanjem stropa itd. Predstavlja se u dvije ili više varijanti. Ova analiza često doživljava primjenu u praksi.

3.

Mogućoj prilagodbi nekog od elemenata rada prostoru izlaganja. Ovaj zadatak je inverzija predhodnog, i polazi od nemogućnosti manipuliranja prostorom izlaganja. Zbog toga se ispituje mogućnost prilagodbe nekog od elemenata rada karakteru i dimenzijama prostora. Ova analiza je u nekim slučajevima primjenjiva i dobrodošla, ali nije obavezna. Ukoliko se želi ponuditi, predstavlja se u dvije ili više varijanti.

Varijante odnosa rada s prostorom mogu biti prezentirane u formi crteža, fotomontaža ili 3D modela.

Ukoliko je zadatak prezentiran u formi crteža, student u perspektivni prikaz prostora unosi fotografiju ili crtež rada u mjerilu.

Sadržaj ovoj jedne nastavne jedinice nastavlja promišljanje postava rada, dakle njegovog odnosa s prostorom izlaganja, što je osobito važno u kiparstvu.

Polazi od najjednostavnijeg, gotovo idealnog prostora izlaganja kako bi studenti razvili svijest o njegovu značaju. Ipak, u stvarnosti su prostori u kojima se izlažu radovi raznoliki i nerijetko zahtijevaju više varijacija postava prije konačne odluke. Iz tog razloga je ishodište tjednog zadatka krajnje pojednostavljeni prostor koji otvara mogućnost različitih načina uspostave veze s radom.

S ovakvim iskustvom, bez obzira što sa radi o fiktivnom prostoru, studenti lakše mogu ući u dijalog i sa nekim kompleksnijim stvarnim prostorom.

Osim toga, izrada crteža postava rada u mjerilu, fotomontaža i 3D modela je važan dio prezentacijske dokumentacije rada. S njim se studenti sreću u budućem samostalnom radu i nužno mu je posvetiti odgovarajuću pozornost.

Goran Trbuljak

I do not want to show anything new or original

Ne želim pokazati ništa novo i originalno

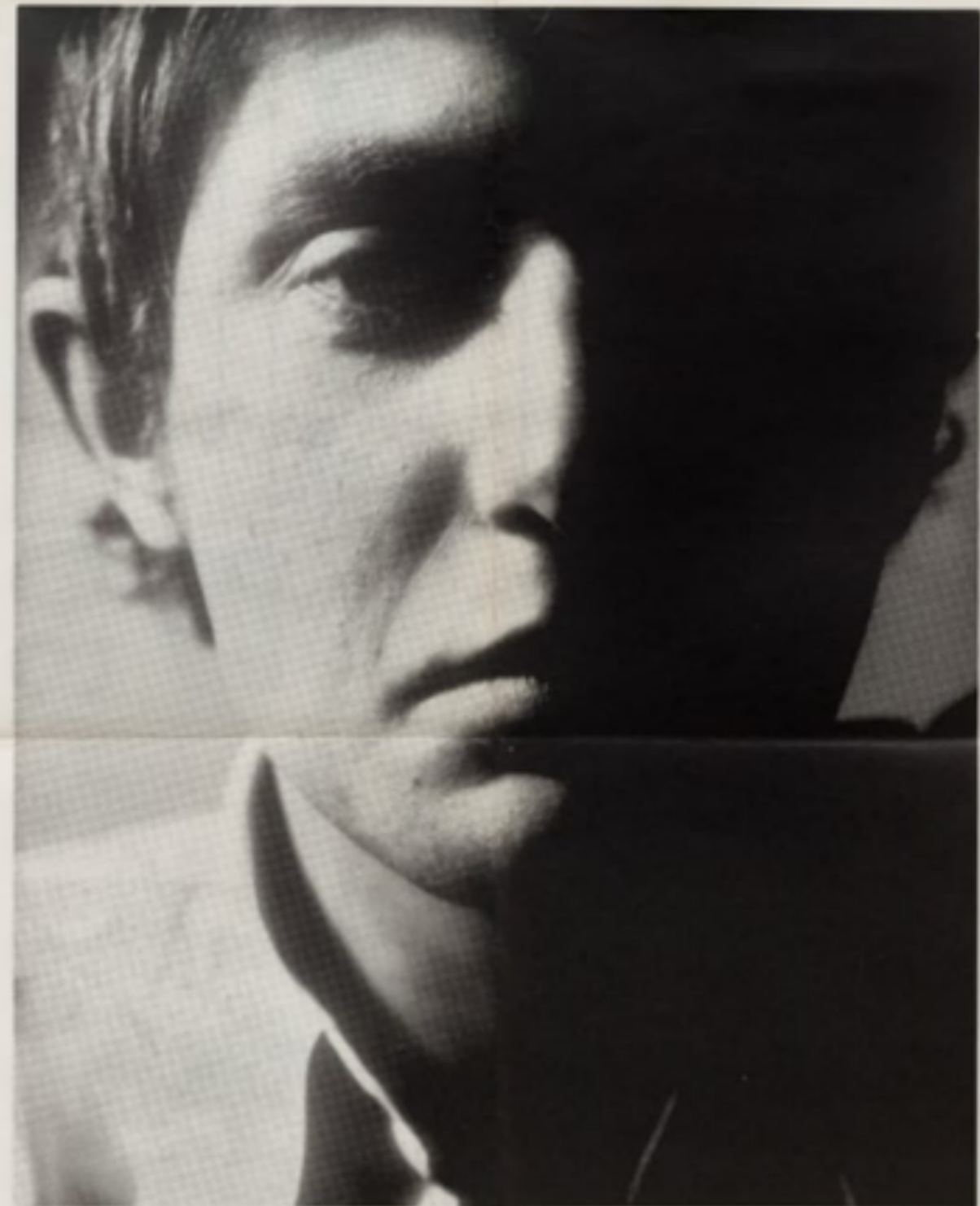
1971

60.0 x 42.0 (cm)

„The poster of an individual exhibition held in the Student Centre Gallery in Zagreb from November 9 to November 16 1971. The poster was the only work at the artist's individual exhibition. From this first individual exhibition onwards, for the next ten years, at all his individual shows, the author exhibited only one poster in the otherwise empty gallery space.“

<https://www.artbasel.com/catalog/artwork/56119/Goran-Trbuljak-I-do-not-want-to-show-anything-new-or-original-Ne-z-elim-pokazati-nis-ta-novo-i-originalno>

Primjer odnosa rada sa prostorom, dimenzijama i tematskom obradom osobnog odnosa (stava) prema inovaciji i originalnosti u umjetničkom djelovanju. Rad je bio jedini izložen u galerijskom prostoru, postavljen na zidu galerije nasuprot ulazu, tako da se za približavanje i potpunu komunikaciju s njim treba prehodati cijeli prostor.

ne želim pokazati ništa novo i originalno

g.trbuljak

galerija studentskog centra zagreb, savska 25

9 - 16. 11. 1971

11 - 14 i 17 - 20 sati

Izvedba skice/modela rada u odabranom materijalu i mjerilu

Nastavna jedinica “Izvedba skice/modela rada u odabranom materijalu i mjerilu” je ulazak u završni dio semestra u kojem se definira postav rada u prostoru i realizira njegova izvedba.

Kroz zadatak iz prošlog tjedna studenti su kroz vježbe usklađivanja rada s prostorom izlaganja pretpostavili osnovu za različite situacije koje se mogu pojaviti u realnim uvjetima izlaganja. Tako je uspostavljen početni odnos za moguću prilagodbu rada galerijskom prostoru u kojem se izlaže kao samostalna ili dio skupne izložbe.

Izvedba skice/modela u odabranom materijalu i mjerilu uvijek se temelji na uspostavi odnosa početnih crteža i pretpostavljenih realnih dimenzija rada. Zbog toga je tijekom ove nastavne jedinice postavljen isti zadatak kao i u predhodnom semestru.

Na početku tjedna, prije početka rada studenti kroz razgovor sa profesorom i asistentom/icom prezentiraju iskustva iz prošlog semestra s posebnom pozornošću na poteškoće tijekom realizacije skice/modela i njegovog prenošenja u rad realnih dimenzija.

Realizacija modela u mjerilu služi prevremenom uočavanju i rješavanju tehničkih i likovnih problema koji se mogu pojaviti tijekom izvedbe rada.

U ovom tjednu zadatak studenta je napraviti skicu/model rada u odabranom materijalu i mjerilu.

Početak realizacije rada je model u mjerilu preko kojega se rade procjene likovnog jezika rada u stvarnim dimenzijama te procjenjuje način i ritam izvedbe.

Korištenjem izabranog materijala u izvedbi modela u mjerilu procjenjuju se načini na koje isti može reagirati tijekom izvedbe, te se pravovremeno pretpostavljaju moguće poteškoće.

Osim toga, model izveden u izabranom materijalu i mjerilu je pogodniji za fotografiranje od rada u realnoj veličini, pa je takve fotografije moguće koristiti u izradi 3D modela postava rada u prostoru izlaganja prilikom prijave rada za izlaganje.

Budući da je svaki studentski rad pojedinačan projekt, kao takav posjeduje vlastiti ritam procesa rada uvjetovan izabranim materijalom.

Zbog procjene ritma izvedbe uočavanjem tehničkih specifičnosti materijala i njihovog utjecaja na definiciju likovnih elemenata rada,

nužno je prije početka izvedbe rada napraviti model u odabranom materijalu i mjerilu.

Zadatak je odabir mjerila i materijala za model rada

1.

Napraviti dva prijedloga za dva različita mjerila modela rada i objasniti njihove prednosti i nedostatke u procesu prenošenja skice u rad realnih dimenzija.

2.

Ukoliko je izabrani materijal prezahtjevan za izradu skice u mjerilu (kamen, drvo...) odabrati neki drugi materijal i objasniti zbog čega je izabran.

Detaljna priprema za izvedbu rada

U ovoj nastavnoj jedinici studenti vrše rekapitulaciju pripreme za izvedbu rada.

Tijekom 8. nastavne jedinice (Odabir materijala i plan izvedbe), 9. (Izrada crteža, fotomontaža i 3D modela) i 10. (Izvedba skice/modela u odabranom materijalu i mjerilu), studenti su ispunili zadatke pripreme za konačnu izvedbu u skladu s izabranom temom i materijalom.

Budući da je svaka autorska tema individualna, kao i odabrani materijal, svaki student je prema specifičnostima vlastitog izbora ostvario tjedne zadatke prema programu koji svaki kiparski autorski rad prolazi s različitim naglaskom na pojedinoj fazi.

U ovom tjednu studenti prezentiraju kronološki prikaz postignutog u proteklim tjednima i usredotočuju se na moguće preostale nedovoljno razjašnjene aspekte, koje će otkloniti prije početka izvedbe rada u realnom materijalu i mjerilu.

12. - 14. nastavne jedinice posvećene su isključivo izvedbi rada

---

Osmišljavanje postava u prostoru i izrada zaštitne ambalaže za transport

Ova nastavna jedinica predstavlja završetak cjelokupnog procesa realizacije rada koji je započet izborom autorske teme i zaključen osmišljavanjem postava u prostoru i izrade zaštitne ambalaže za transport.

Osmišljavanje postava u prostoru dijelom je započeto tijekom 9. i 10. nastavne jedinice tijekom kojih su kroz zadatke pretpostavljene mogućnosti uspostave odnosa rada sa prostorom. Ipak, tek se sa radom u realnim dimenzijama može steći uvid u njegovu konačnu likovnost i karakteristike materijala.

Studenti predlažu oblik dokumentacije rada nakon konačne izvedbe uzimajući u obzir najbolje mogućnosti realizacije njenog vizualnog dijela. Sada se otvara pitanje je li moguće napraviti odgovarajuću dokumentaciju prema radu u realnom mjerilu ili je bolje zadržati se na korištenju prije napravljenih modela. Student predlažu i argumentiraju jedan od pristupa.

Osim toga profesor i asistent/ica predlažu izradu zaštitne ambalaže za rad. Izrada zaštitne ambalaža za rad je završna faza rada u semestru i odgovarajuće oblikovanje iste je od velike važnosti ne samo zbog čuvanja i skladištenja rada, nego i u procesu njegovog transporta i zadovoljenja galerijskih standarada.

Tijekom promišljanja i oblikovanja zaštitne ambalaže za rad zadatak studenata je predložiti odgovarajući material, dimenzije i unutrašnjost ambalaže koja služi zaštiti samog rada.

Osim toga posebnu pozornost u kiparstvu potrebno je staviti na težinu rada. Zbog toga je poseban naglasak u zadatku izrade zaštitne ambalaže za rad predvidjeti moguće načine transporta i premještanja rada.

KIPARSTVO 2

nastavna skripta

Sveučilište u Splitu

Umjetnička akademija, Kiparski odsjek

Loren Živković Kuljiš, izv.prof.